

категорій мінімум концентрацій спостерігався об 11 годині, а максимум – о 21 чи 23 годинах. Дуже чіткий пік спор, що були продуковані базидіоміцетовими грибами, проте які було неможливо визначити до категорії роду або родини, спостерігався о 17 годині.

Alternaria, *Epicoccum*, *Cladosporium*, які колонізують листові пластинки рослин, демонстрували пік циркадної активності близько полудня, що співвідноситься із фізіологічними особливостями названих мікроміцетів. Однак, для *Alternaria* та, особливо, – *Epicoccum* – було характерне поступове наростання концентрації спор, починаючи з першої години ночі, тоді як концентрації спор *Cladosporium* стрімко зростали близько першої години дня, дещо знижуючись о 15 годині, та помітно зменшувались з 17 годин. *Stemphylium*, споруляція якого залежить від зміни світлової та темної фаз доби, також мав денний пік о 13 та 15 годинах. У ті ж години спостерігався максимум *Peronospora*.

Мінімальна концентрація об 11 годині, що плавно зростала до добового максимуму о 19 та поступово знижувалась у нічні години, була характерна для представників порядку іржастих грибів (*Uredinales*) роду *Puccinia*. У цілому ж група уредоспор характеризувалась майже рівномірним циркадним розподілом із підвищеннями концентрацій о 13 та о 21 годинах. Незначні коливання циркадних концентрацій із переважанням денного піка о 13 годині були характерні й для сажкових грибів порядку *Ustilaginales*. Для *Helminthosporium* та *Pleospora*, спори яких також мали більш-менш рівномірний добовий розподіл у атмосферному повітрі, на противагу, був характерний виражений добовий мінімум о 13 та о 17 годинах відповідно, а для *Torula* найнижчі концентрації спостерігались об 11 годині.

Такий важливий алерген як спори пеніцилу та аспергілу реєструвались, переважно, о 9 ранку та з 19 до 23 години. З 17 до 23 години спостерігались знижені концентрації *Pleospora*, пік якої реєструвався о першій годині ночі. Схожим добовим розподілом із переважанням у вечірні та нічні години та піком о 3 годині характеризувались *Pithomyces*. Проте, їх мінімальні концентрації були зафіксовані о 17 годині.

Висновок: Позаяк циркадні ритми спор можуть впливати на інтенсивність розвитку алергенної реакції чутливих осіб, причиннозначущими грибковими алергенами атмосферного повітря для жителів м. Вінниця можуть бути спори представників родів *Alternaria*, *Epicoccum*, *Cladosporium*, *Stemphylium*, *Peronospora*, *Helminthosporium* та порядку *Ustilaginales*. Концентрації спор цих міксоміцетів підвищуються у денні години. Визначені закономірності є важливими для профілактики виникнення симптомів сезонної алергії у населення.

ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМ ЛОЯЛЬНОСТІ СПОЖИВАЧІВ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ

Бурмак А.Е.

Науковий керівник: доц. Зарічна Т.П.

Запорізький державний медичний університет

Кафедра управління та економіки фармації, медичного і фармацевтичного правознавства

Одним з маркетингових інструментів в діяльності аптечних організацій є програми лояльності, які спрямовані на оптимізацію взаємодії із споживачами, підвищення конкурентоспроможності аптечного закладу. Метою роботи стало вивчення програм лояльності споживачів в деяких аптечних мережах м. Миколаєва. Матеріалами дослідження слугували програми лояльності у наступних аптечних мережах м. Миколаїв: ТОВ «Мед-сервіс Юг», «Аптека низьких цін», соціальний проект «Аптека Благодія», «Економ Аптека», «Медицина для Вас», «Народна аптека», «Жива вода», «Пані аптека». В результаті дослідження вставлено, що в зазначених мережах наявні як цінові, так і нецінові програми лояльності. Цінові програми лояльності представлені дисконтними, бонусними, дисконтно-бонусними картками, дисконтними картками від виробника, які надають знижку на свою продукцію («Медікард», «Оранж кард» та інші). При цьому у ряді аптек («Народна аптека», «Аптека низьких цін» та інші) учасникам програм лояльності передбачається доступ до участі у спеціальних акціях та програмах («Здорове серце», «Цукровий діабет»).

Нецінові програми лояльності передбачають подарунки від виробників, безкоштовну доставку ліків та безкоштовне вимірювання артеріального тиску і ваги, консультацію лікарів різних профілів, замовлення ліків по телефону або на інтернет-сайт. Треба відмітити, що у ряді аптечних мереж не використовується або недостатньо використовується нецінові програми лояльності. Таким чином, вивчено цінові і нецінові програми лояльності у деяких аптечних мережах м. Миколаєва. Встановлено, що останні не використовуються, або недостатньо використовуються у зазначених мережах.